

Nem gondolatrendőrség

MINT ISMERETES, *Parti Nagy Lajos* januárban „lábujjhegyen” távozott az írószövetségből, amit azzal indokolt, hogy *Döbrentei Kornél* „gyomorforogató beszédet” mondott a Tilos Rádió elleni tüntetésen. „Ok, beszéd, nyilatkozat, s nem csak nevezett kollegáé, lett volna korábban is bőven, most szakadt el a cérna. Most szakadt elebb” – fogalmazott a rá jellemző posztmodern költőiséggel *Parti Nagy Lajos* az *Élet és Irodalom*-ban. Egy hétre rá, január 30-án ugyanitt megjelent egy baráti levél, melynek szerzője, *Bodor Béla* leszögezte, rossz ötletnek tartja *Parti Nagy* kilépését, mert „ez egy szakmai egyesület, melynek választmánya a tagok felvételekor nem mérlegeli a jelöltek politikai beállítottságát, értékpreferenciáit, vagy hogy mely irányzathoz tartoznak”. Majd feltette a kérdést: „Menjünk bele – egymással egy nyelvbe zártak – egy újabb verbális polgárháborúba...? Nem lenne jobb megőrizni legalább mesteriségünket az emberi beszéd demilitarizált övezetének?” Végezetül *Bodor* arra kérte a költőt, hogy fontolja meg újra döntését. *Parti Nagy* azonban azt válaszolta, hogy *Bodornak* akkor lenne igaz, ha a Magyar Írószövetség vagy bármelyik írószervezet azonos lenne a mesterséggel és legfőképpen az irodalommal. „Én a továbbiakban inkább kívülről őrizném az irodalom, illetve a mesteriségünk rám eső hányadát” – érvelt *Parti Nagy*.

Ugyanezen a napon *Döbrentei Kornél* a *Magyar Nemzetben* azt írta, beszéde nem más, mint egy „régről tartó, Rákosiék óta meg sosem szűnő keresztényellenes tendencia” elítélése. Majd a teljesség igénye nélkül felsorolt nyolc botrányos esetet, amikor *Parti Nagy* egyáltalán nem fejezte ki tiltakozását, pedig nyomós oka lehetett volna rá. Ilyen eset volt például, amikor *Spiró György* megírta a „Jönnek a mélymagyarok a szarból...” kezdetű versét, vagy hogy közvetlenül 1990 után az írószövetség tagja volt „Kállai Gyufa elvtárs” és az „ávós *Berkesi András*”, amikor híre ment *Petri György* evangéliumot csúfoló rigmusának („Zakatot a szent család, Isten tömi Máriát...”), amikor *Göncz Árpád* köztársasági elnökként a „saját országát feljelentette a *La Stampa* című újságban, amelyben a benesi dekrétum által megterhelt országglakosokat fasizmussal vádolta”, vagy amikor a Szent Koronát svájcisapkának titulálták. *Döbrentei* így zárta cikkét: „Ő nem lépett ki, viszont valakikkel egyszerre lépett. Lép ma is. Csak nem megélhetési okokból finomult ki benne ez a ritmusérzék? Én a fenti értékekért kiállok, ő nem. Lelke rajta.” *Parti Nagy Lajos* a *168 Órának* adott interjújában nem kívánt reagálni *Döbrentei* cikkére, sőt megvallotta, elege van a „politikai cirkusból”, a „dagonyából”, amelyben egyre többen vesznek el a józan eszüket. Majd leszögezte: „nem

akartam ügyet csinálni, most sem akarom ragozni”.

Február 6-i keltezéssel, az írószövetség elnökének címezve nyílt levelet tett közzé az *Élet és Irodalom*-ban az írószö-

Nyilatkozat

A Magyar Írószövetség választmánya helytől, hogy szándéka ellenére az elmúlt napokban ismét a politikai viták terébe került. A választmány most is, mint eddig is, távol tartja magát minden politikai szélsőségtől, és kívánja tagjaival szemben a gondolat- és véleményrendőrség szerepét betölteni.

Fontos és kiteljesítendő értéknek tartja az írószövetség minden tagjától elvárja az írói társadalom és az írószövetség iránti szolidaritást, a napi politika fölé emelkedni képes megfontoltságot. Sajnálja bármely tagjának kilépését vagy kilépési szándékát.

A Magyar Írószövetség választmánya
Budapest, 2004. március

vetség huszonnégy tagja, köztük *Bodor Ádám*, *Földényi F. László*, *Konrád György*, *Kornis Mihály*, *Kukorelly Endre*, *Lengyel Balázs*, *Pályi András* és *Tábor Ádám*. A huszonnégy magyar alkotó azt írta, *Döbrentei* évek óta hol nyíltan, hol kódoltan antiszemita felfogását juttatja kifejezésre a nyilvánosság előtt, és a január 11-i tüntetésen „gyűlöletet uszító, alig kódoltan antiszemita beszédével minden határt túllépett”. Az

Múltbeli kilépések

A nevezetes 1986-os közgyűlés az ellenzék óriási győzelmével végződött, hiszen a választmányba néhány kivételtől eltekintve egyetlen párttag vagy „szövetséges” író sem került be. A párt válaszlépése a kilépési akció volt, de nem sikerült romba dönteni az írószövetséget, mert csak huszonheten tették meg „kötelességüket”. Így *Juhász Ferenc*, *Szabó Magda*, *Nemeskürty István*, *Gyurkó László*, *Moldova György*, *Végh Antal*, *Szerdahelyi István*, *Köpeczi Béla* (művelődési miniszter), *Ördög Szilveszter*, *Pándi Pál*, *Fekete Sándor* és *Bata Imre*, aki az *Élet és Irodalom* 1987. január 16-i számában felsorolta a tiltakozók javát.

A *Hitel* 1990. szeptember 5-i számában *Nappali hold* címen jelent meg *Csoóri Sándor* folytatásos esszéjének második darabja. Ennek három mondata miatt mintegy kétszáz cikk jelent meg akkoriban, zömmel *Csoóri* ellen. Az esszé megjelenése után két héttel először *Gergely Ágnes* lépett ki, aztán *Kertész Imre*, *Fenákel Judit*, *Bárdos Pál* és *Vámos Miklós*. A szövetségből nem, de az elnökség-

ből és a választmányból kilépett *Mészöly Miklós* és *Csoóri Sándor*, a választmányból pedig *Balassa Péter*. Időközben megjelent az írószövetség elnökségének nyilatkozata, amelynek veleje így hangzott: „Mi, akik becsüljük és szeretjük őt, s tudjuk, mit tett az egyetemes magyarságért és az emberi személyiség szabadságáért, most nem osztozunk gondolatmenetében, következtetéseivel sem érzelmileg, sem logikailag nem azonosulunk.”

Csurka István 1992-ben *Antall József* miniszterelnök ellen írt hatalmas felháborodást keltő cikket, de még az írószövetség nyilatkozatának közzététele előtt önként kilépett a szervezetből. *Eörsi István* és még néhányan akkor léptek ki, amikor felszólították őket többéves tagdíjhátralékuk kifizetésére. Egyesek tizenkét éve nem fizettek tagdíjat, pedig elvileg két év után automatikus kizárás jár. A Magyar Rádió bojkottja idején nem történtek kilépések, a *Csúcs László* lemondását követelő írók akciójukba nem vonták bele a szövetséget.

alírók felszólították az írószövetséget, hogy zárkózzon el Döbrentei nyilvános fellépéseitől, és mondassa le választmányi tagságáról. „Meggyőződésünk, hogy e lépés megtétele nélkül az írószövetség végképp elveszíti 1956-ban megszerzett és 1986-ban visszanyert erkölcsi hitelét” – hangzik a levél utolsó mondata. Február 11-én *Nádas Péter* egymondatos levélben közölte az írószövetség elnökével, *Kalász Mártonnal*, hogy kilép a szervezetből. Nádas felháborítónak tartja, hogy az elnöknek a „rasszista” beszédről az jut eszébe, hogy a szervezet nem gondolatrendőrség, de szerinte az írószövetség egyébként is sóhivatal, ahol minden fogalmat összekevernek. Nádas tévesen egyedül Kalász Mártonnak tulajdonította a gondolatrendőrséggel kapcsolatos álláspontot, pedig Kalász Márton valójában a kilenctagú elnökség nyilatkozatára hivatkozva beszélt a sajtónak. Február 25-én a huszonnégy aláíró újabb nyílt levelet tett közzé az ÉS-ben, ezúttal az ellen tiltakozva, hogy az írószövetség választmánya Döbrentei ügyét a „kilépési szándékokkal kapcsolatos állásfoglalás” címen kívánja tárgyalni március 2-i ülésén. Szerintük ez tiltakozásuk meghamisítása, és feltehetően kilépésre akarják őket kényszeríteni.

A választmányi ülésen a 71 tagú választmányból 47-en voltak jelen, a kilenctagú elnökségből pedig heten: *Kalász Márton*, *Szilágyi István*, *Szakonyi Károly*, *Mezey Katalin*, *Vasy Géza*, *Kolozsvári Papp László*, *Pomogáts Béla*. A választmány egy ellenszavazattal és öt tartózkodással megszavazta nyilatkozatának az elnökség nyilatkozatát, majd egyhangúlag arra voksolt, hogy kiegészítésre sincsen szükség. Döbrentei Kornél is felszólalt, és kifejtette, beszédét továbbra is vállalja, hiszen a Magyar Nemzet honlapján olvasható, és bárki meggyőződhet róla, hogy sem nyílt, sem burkolt antiszemitizmus nem található benne. Pomogáts Béla javaslatára az is szóba került, hogy az elnökség kezdjen párbeszédet az aláírókkal, akiket Lengyel Balázs képviselt az ülésen.

Görgey Gábor, aki korábban a szövetség állásfoglalásától tette függővé döntését, a választmányi ülés után kilépett az írószövetségből.

A választmány nem mulasztotta el megtárgyalni az irodalmi kerekasztal legközelebbi feladatát sem. Ez azért volt elengedhetetlen, mert a nyolc írószervezet képviselői március 8-án újból megbeszélést tartottak *Schneider Márta* helyettes államtitkárral az irodalmi törvény előkészítésének második lépcsőjeként. A téma

Kalász Márton sajnálja, ha bárki kilép a szövetségből

az írószervezetek kiszolgáltatottságának megszüntetése, társadalmi súlyuk állami elismerése, egyszóval jogi helyzetük tisztázása volt. Az ülésen a közeledő tisztújító közgyűlés kérdése is terítékre került. Idén lejár a szokásos három év, és ősszel új elnököt kell választani, ráadásul a mintegy 1200 tagot számláló, programszervező, „klasszikus” írószövetség működésének a jövőben csak akkor lesz értelme, ha átalakul stabil érdekvédelmi szervezetté.

Remélhetőleg az esztelen csatározás végét jelenti, hogy az irodalmi kerekasztal képviselői március 3-án az írószövetség állásfoglalásával eszmeileg megegyező nyilatkozatot tettek közzé. Ebben a nyolc írószervezet vezetője – köztük *Görgey Gábor*, a Magyar PEN Club elnöke – helytelenít „minden olyan megnyilvánulást, amely politikai alapon akarja megosztani a hosszú idő óta először most megkezdett, közös érdekeket szolgáló szakmai együttműködést”, és arra szólítja fel az irodalmi élet minden szereplőjét, hogy a kerekasztal munkájának nyugalma érdekében „tegyen meg mindent a kívánatos szakmai és erkölcsi konszenzus minél hamarabbi megvalósulásáért”.

u

► **Tornai Szabolcs**